

Lehdistötiedote

Luxemburg, 3. kesäkuuta 2021

EU:n on pyrittävä torjumaan disinformaatiota entistä tehokkaammin

Disinformaatio on vakava ja kasvava ongelma kaikkialla EU:ssa. EU julkaisi vuonna 2018 toimintasuunnitelman disinformaation torjumiseksi. Toimintasuunnitelma oli laadintahetkellä merkityksellinen mutta epätäydellinen. Sen täytäntöönpano etenee yleisesti ottaen suunnitelman mukaan mutta ei ole pysynyt uusien uhkien tasalla. Edellä mainitut johtopäätökset esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen julkaisemassa erityiskertomuksessa. Tarkastajat totesivat, että EU:n tasolla tarvitaan enemmän koordinoitua ja jäsenvaltioiden on sitouduttava vahvemmin esimerkiksi nopean hälytysjärjestelmän hyödyntämiseen. Myös verkkoalustojen seuranta ja tilivelvollisuutta on aiheellista parantaa. Lisäksi EU:ssa tarvitaan johdonmukainen medialukutaitoa koskeva strategia, joka tällä hetkellä puuttuu. Strategian olisi käsitettävä myös disinformaation torjunta.

“Kaikki yritykset hämärtää tai manipuloida haitallisesti ja tahallisesti yleistä mielipidettä ovat vakava uhka EU:lle itselleen. Disinformaation torjuminen on kuitenkin EU:lle suuri haaste, sillä sen on samalla vältettävä perusarvojensa, kuten mielipiteen- ja sananvapauden rikkomista”, sanoo kertomuksesta vastaava Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Baudilio Tomé Muguruza. *“Disinformaation torjuntaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma oli laadintahetkellä merkityksellinen, mutta se oli silloin ja on edelleenkin epätäydellinen. Suosittelemme, että EU tehostaisi disinformaation torjuntaa ja parantaisi sen koordinoitua.”*

Tarkastajat toteavat, että disinformaation torjuntaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma on saanut aikaan myönteistä kehitystä, mutta se ei ole lunastanut kaikkia odotuksia. Toimintasuunnitelma sisälsi tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, kuten harhaanjohtavan sisällön paljastaminen ja sen näkyvyyden vähentäminen. Suunnitelmaa ei kuitenkaan ole päivitetty tai tarkistettu vuoden 2018 jälkeen, vaikka disinformaatiotaktiikka, -toimijat ja -teknologia kehittyvät jatkuvasti. Komissio julkaisi joulukuussa 2020 Euroopan demokratiatoimintasuunnitelman, joka sisältää toimenpiteitä disinformaation torjumiseksi. Kyseisessä suunnitelmassa ei kuitenkaan selvitetä tarkasti, miten se liittyy vuonna 2018 annettuun disinformaation torjuntasuunnitelmaan. Tarkastajat varoittavat, että samankaltaisten tavoitteiden tavoittelu eri aloitteiden avulla mutkistaa koordinoitua ja lisää tehottomuuden riskiä.

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot. Kertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Disinformaation torjuntaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma ei myöskään sisältänyt kattavia järjestelyjä sen varmistamiseksi, että EU:n torjuntatoimet olisivat hyvin koordinoituja, vaikuttavia ja oikeassa suhteessa uhan tyyppiin ja laajuuteen. Yksi EU:n toimintasuunnitelman strategisista toimenpiteistä oli perustaa nopea hälytysjärjestelmä, jolla koordinoidaan jäsenvaltioiden, EU:n toimielinten ja muiden tahojen kuten Naton ja G7-maiden torjuntatoimia ja yhteistä toimintaa. Tarkastajat havaitsivat, että järjestelmä on helpottanut tietojenvaihtoa, mutta se ei ole auttanut koordinoimaan yhteisiä uhkiin liittyviä yksilöinti- ja vastatoimia alun perin suunnitellulla tavalla. Jäsenvaltiot eivät hyödynnä järjestelmää täysimääräisesti.

Tarkastajat perehtyivät tarkastuksen yhteydessä Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) strategisen viestinnän osastoon ja sen kolmeen työryhmään (itäinen, Länsi-Balkanin ja eteläinen työryhmä). Tässä yhteydessä he totesivat, että työryhmät ovat parantaneet EU:n valmiuksia ennustaa ja torjua disinformaatiota naapurimaissa. Tarkastajat kuitenkin katsovat, että kolmen mainitun työryhmän toimeksiantoja ja resursseja olisi tarkistettava niin, että otetaan huomioon uudet uhkat. EUvsDisinfo-sivusto on itäisen työryhmän tärkein tuote disinformaation torjumiseksi, ja se auttanut lisäämään tietoa Venäjän disinformaatiosta. Sivuston riippumattomuus ja perimmäinen tarkoitus herättää kuitenkin tarkastajissa kysymyksiä, sillä sivuston voitaisiin katsoa edustavan EU:n virallista kantaa.

EU:n toimintasuunnitelmassa on pyritty saamaan myös yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta mukaan yhteiseen disinformaation torjuntaan. Euroopan komissio on ottanut käyttöön käytäntesäännöt sille, miten verkkoalustojen kanssa toimitaan. Käytäntesäännöt koostuvat vapaaehtoisista toimenpiteistä. Esimerkiksi covid-19-pandemian alkuvaiheessa käytäntesäännöt saivat alustat lisäämään virallisista lähteistä peräisin olevien tietojen näkyvyyttä. Tämä oli aivan uudenlainen lähestymistapa. Tarkastajat kuitenkin havaitsivat, että käytäntesäännöt eivät ole onnistuneet saattamaan verkkoalustoja tilivelvollisiksi toiminnastaan eivätkä lisäämään niiden aktiivista osallistumista disinformaation torjuntaan. Tavoitetta lisätä tietoisuutta ja parantaa yhteiskuntien selviytymiskykyä ei tarkastajien mukaan ole saavutettu. He korostavat, että ei ole olemassa sellaista medialukutaitoa koskevaa strategiaa, joka käsittäisi disinformaation torjunnan. Lisäksi toimintapolitiikka ja toimenpiteet, joilla pyritään parantamaan ihmisten valmiuksia käyttää ja ymmärtää mediaa ja viestintää ja olla vuorovaikutuksessa niiden kanssa, ovat hajanaisia. Tarkastajat pitävät myös mahdollisena, että äskettäin perustettu eurooppalainen digitaalisen median seurantafoorumi ei saavuta tavoitteitaan.

Taustaa

Vastuu disinformaation torjunnasta on ensisijaisesti jäsenvaltioilla. Ei ole olemassa EU:n oikeudellista kehystä, jolla säännellään disinformaatiota, lukuun ottamatta perusoikeuskirjan 11 artiklaa sananvapaudesta ja tiedonvälityksen vapaudesta sekä joukkoa toimintapoliittisia aloitteita. Erityiskertomus 9/2021: *Disinformaation vaikutus Euroopan unioniin: ongelmaan on tartuttu, mutta sitä ei ole vielä taltutettu*, on saatavilla tilintarkastustuomioistuimen sivustolla eca.europa.eu 23:lla EU:n kielellä.

Lehdistö – yhteydenotot

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen lehdistöpalvelu: press@eca.europa.eu

Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547

Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502